

HIER EN GINDS.

Voor hen, die in dubbelen zin iets voor onze letterkunde over hebben, is het een goede tijding, dat het tweejaarlijksch Noord- en Zuid-Nederlandsch *Taal- en letterkundig Congres*, het 31^e, dit jaar zal gehouden worden in Augustus, in Noord-Nederland, te Maastricht. Men kan het dus gemakkelijk bereiken, en wie er f 2.50 voor over heeft is lid en krijgt tot alle vergaderingen toegang. Adres Capucijnerstraat 33, Maastricht.

Over het nut van deze samenkomsten is vaak verschil geweest. Men praat er veel, zoo zegt menigeen, doch het leidt tot weinig. Er wordt druk gefeest en gejubeld, maar wat nut heeft de Nederlandsche letterkunde, de Nederlandsche stam daarvan?

Zulk een beschouwing is echter niet billijk. Zeker, er wordt veel gepraat, gelijk op alle congressen, maar daarom is het samenzijn nog niet nutteloos. Reeds dat Noord- en Zuid-Nederlanders elkaar ontmoeten, gelijk zooveel uit Zuid-Afrika en elders, is van groote beteekenis voor een geslacht, zoo tot verdeeldheid geneigd als wij Nederlanders. De congressen hebben ongetwijfeld al wat Nederlandsch is dichter saamgebracht, en het Alg. Ned. Verbond bestendigt thans dat werk over heel de wereld. Daarbij zijn er meermalen hoogst gewichtige besluiten genomen, die voor onzen stam en onze letterkunde veel beteekenen. Men leert zijn eenheid gevoelen, zijn kracht en beteekenis kennen. De groote overwinning, pas door de Vlamingen in België behaald, zal dit congres nieuwe bezieling geven. Moge het de Nederlanders van het Noorden ook genezen van hun nog altijd dwaaselijk *dwepen met het Fransch*.

Opmerkelijk is wat onlangs werd gezegd door Prof. Dr. P. H. Damsté te Utrecht:

„Dat het gevoel voor de moedertaal zoo zeer is afgestompt, moet naar mijn overtuiging worden toegeschreven aan de heerschappij van het Fransch over de moedertaal op de Lagere School. Dat onzinnige instampen van Fransch aan kinderen van 9- tot 12-jarigen leeftijd, een ongelukkig overblijfsel uit den Franschen tijd, had sedert lang moeten ophouden, zoowel om de verwaarloozing van het onderwijs in de moedertaal, die daarvan het gevolg is, als om de tijdverknoeiing in het algemeen. Het Fransch, dat de kinderen thans in die drie jaren leeren, zullen zij op rijperen leeftijd zonder moeite in even zoovele maanden machtig worden.”

Deze geleerde heer heeft volkomen gelijk. Vandaar ook, dat juist zoo vaak tegen die zotte dweperij met Fransche (en andere vreemde) woorden door mij werd gewaarschuwd. Het bederft onze taal en ons volk. De gekroonde dwaasheid is wel om, gelijk nog altijd hier geschiedt, het Fransch bij het talen-onderwijs voorop te stellen! Moet een Nederlandsch kind vreemde talen leeren, laat men dan beginnen met *Engelsch*, daarna *Duitsch* en 't laatst *Fransch*. Daar pleit alles vóór, niets tegen. Elk deskundige weet dat. Nu wij gelukkig Christelijk Middelbaar of Meer Uitg. Lager Onderwijs krijgen, moest dit — dat vrij staat — eens breken met den ouden, officiëlen sleur. 't Zou een prachtig, werkend voorbeeld geven! Waarom eischen de ouders niet wat we boven zeiden: *Fransch 't laatst*. 't Zal hun niet rouwen.

De *Multatuli*-herdenking heeft plaats gehad. Ons oordeel over Douwes Dekker gaven we reeds. Hooren we nu nog eens, wat de heer Anema over hem zegt in „De ploeg”: „Het afwerpen van het juk der zelfverloochening, het zich overgeven aan den roes der zinnelijkheid en zelfverheffing, het zich omtuinen met de listen en onoprechtheden eener geraffineerde zelfzucht, het verbreken van de harmonie van het zieleleven in den harden dienst van het ideaal, dat de Paradijsslang het eerste menschenpaar voorhield: Gij zult als God zijn, — dat geven ons het

leven en de werken van Multatuli in zijn werking en uitwerking te aanschouwen. De schijn van zielenadel, de genialiteit zijner beschavingskritiek, de laaie vuurgloed zijner meesterlijke taal, — hebben de scharen verleid hem te bewonderen, hem te volgen waar ze konden in zijn haten en verguizen van den kruisweg van Christus en in de teugellooze emancipatie van het ik. Inderdaad, de Nieuwe-Gidsbeweging beroept zich terecht op hem als haar baanbreker. Ik zie in hem en zijn werk de wig, die de wereld der letterkunde ten onzent uiteendrong in een Christelijk en een antichristelijk kamp. Hoewel zwak in zijn conceptiën, hebben zijn romantische natuur en zijn machtige taal hem een plaats in de letterkunde verzekerd. Door het ultra-tendentieuzen van zijn werk, verdient deze predikantenhater echter evenzeer een leeraarsplaats in een vrijdenkers-gemeente. Ons, Christenen, zijn zijn persoon en arbeid zeer onsympathiek en is hij een baken in de levensbranding, om de klippen en draaikolken om te varen, waarheen ieder menschenhart en dus vooral het kunstenaarshart van nature wordt getrokken.”

Misschien wordt hier de beteekenis van Multatuli wat overdreven. Overigens echter is deze teekening zeker niet onjuist. Multatuli's invloed op ons volk was niet gering en duurt nog. Doch 't is geen invloed, waarbij zich een Christen verheugen kan, of die hem drijft tot een hulde als pas bewezen.

Kort na Björnson is een tweede letterkundige van naam van deze wereld weggeroepen. Wij bedoelen den Amerikaan CLEMENS, beter bekend onder zijn schuilnaam MARK TWAIN, als humorist wijd en zijd vermaard. Ook hij had een veel bewogen leven.

Te Florida, in Noord-Amerika, geboren in 1835, werd hij aanvankelijk letterzetter, doch trad op zijn 17de jaar in den loodsdienst op de Mississippi. In „Tom Sawyer” schildert hij zijn jongensjaren en in de „Mississippi Sketches” zijn leven op de rivier. Daarna werd hij secretaris van zijn broeder, die een staatspost had gekregen. Spoedig daarop was hij goud- en zilvergraver. Doch ook dit gelukte niet en hij werd nieuwsblad-redakteur. Hij gaf toen ook humoristische schetsen, onder den naam Mark Twain, ontleend aan een zegswijze der loodsen in plaats van „Mark Two,” d. i.: Teeken aan twee; bij het peilen.

In 1864 werd hij uitgever te San Francisco. Kort daarop reisde hij als berichtgever van een blad naar de Sandwich-eilanden. Teruggekeerd hield hij voorlezingen en gaf schetsen uit. Daarop volgden twee lange reizen naar Europa en Klein-Azië, die hij op vermakelijke wijs beschreef, o.a. in de *New Pilgrims Progress*. Meer en meer werd hij beroemd. Ons bestek verbiedt al zijn werken op te noemen. Bekend is nog o.a. *The stolen white elephant*.

Na zijn reizen (hij hield ook in Engeland veel voordrachten) huwde hij een vermogende vrouw. Dit schijnt echter niet verhinderd te hebben, dat hij in een uitgeverszaak, die hij begon, al zijn geld verloor, schoon hij dit verlies te boven kwam. Gelukkig was hij niet, hoe vroolijk ook in zijn geschriften. Een veelbelovende dochter ontviel hem op haar 22ste jaar; zijn vrouw volgde spoedig, en nu vlak voor zijn dood moest hij nog zijn jongste dochter missen. Hij werd 75 jaar oud.

In scherts, meestal vrij onschuldig, is Clemens een meester. Hij kent het menschelijk hart en heeft gevoel voor de natuur. Al viert hij zijn geestigheid soms te veel bot, laf is hij zelden; toch zal zijn humor niet iedereen smaken. Hij overdrijft zoo, dat ieder de dwaasheid voelt, en is eigenlijk satyrisch. Daarbij houdt hij van wat ongevoelen en avontuurlijk is, wonderlijke voorvallen en allerlei afwisseling. Men moet Amerika kennen om hem te begrijpen. Als hij iets beschrijft, moet men natuurlijk niet te veel op zijn meedeelingen afgaan.

Mark Twain heeft zijn lezers bij millioenen. Toch is de vraag of humoristen als Sterne en Beets hem niet ver overtreffen.

A. J. HOOGENBIRK.